

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14518173>

KOREYA MADANIYATI VA TARIXI

Rakhimboyeva Oynura Fakhraddinovna

Toshkent kimyo xalqaro universiteti talabasi.

Yuldashev Anvar Renatovich

Toshkent davlat transport universiteti talabasi.

ANNOTATSIYA

Maqolada Koreyaning an'anaviy madaniyati va tarixi, 1945-yilda bo'linishidan oldingi umumiy madaniy va tarixiy merosini va XX asrning o'rtalaridan boshlab Koreya hududi Shimoliy Koreya va Janubiy Koreya davlatlar o'rtasida bolinib ketishimi o'z ichiga oladi.

***Kalit so'zlar:** Quyi Paleolit, Uch Koreys Qirolligi, Choson, Tangin, Manjuriya, kommunistlik, kapitalistlik.*

KIRISH

Koreyaning jahonning eng qadimgi tamaddunlaridan biridir, uning hududida Quyi Paleolit davridayoq odamlar yashaganligi ma'lum. Uch Koreys Qirolligining 668-yildagi birlashuvidan to 1910-yilgacha koreys xalqi yaxlit mamlakatda yashadi. Koreya bo'linishidan so'ng 1948-yili Janubiy Koreya davlati yaratildi.

Arxeologik topilmalar daliliga asosan Koreyslar Koreya yarimorolini ilk Paleolit davrida egallagan Koreya tarixi eramizdan avvalgi 2333-yilda Tanginning afsonaviy tarzda Ko'cho'songa asos solishi bilan boshlanadi. Tanginning qirolligi "Choson" deb atalgan (ammo, hozirgi kunda yaqin davrdagi Choson sulolasidan farqlash uchun

Kochoson yoki Qadimgi Choson deb ataladi). Kochoson Koreya yarimoroli shimoli va Manjuriyaning bir qismini egallashda kengaydi.

Janubiy Koreya tarixi 1945-yilda SSRI va AQSH Koreyani birgalikda boshqarish to'grisida shartnomaga qo'l qo'yishdi. Ikki katta davlat Koreyani 38-parallel chizig'idan bo'lishib olishadi. 1950-1953-yillarda bo'lib o'tgan koreya urishi Shimol va Janub o'rtasida harbiysizlashtirilgan hudud o'tkazilishiga sabab bo'ldi. Shunday qilib bir butun Koreya davlati shimolda kommunistlik boshqaruvi Koreya xalq Demokratik Respublikasi va Janubda kapitalistlik boshqaruvga ega bo'lgan Koreya Respublikasiga bo'linib ketadi.

1998-yilning o'rtalarig kelib Koreya Respublikasi oxirgi 20 yil ichida uchramagan iqtisodiy inqiroz boshlanadi, ishsizlik va inflatsiya (pul qadrsizlanishi) kuchayib ketadi. Ammo prezident o'z va'dalarini bajarishi tufayli tez orada yana Koreya Respublikasi iqtisodiyoti ko'tarila boshlaydi. Shimoliy Koreya bilan ilk marta aloqalar o'rnatiladi. 2000-yilda Koreya Respublikasi Prezidenti KXDRga rasmiy tashrif buyuradi, bu esa ikki davlat o'rtasida ozgina bo'lsada iliqlikni vujudga keltiradi. Janubiy Koreyaning zamonaviy madaniyati Koreyaning ilk ko'chmanchi qabilalari orasida keng tarqalgan an'anaviy madaniyatdan kelib chiqqan. Minglab yillar davomida qadimgi Xitoy ko'chmanchilari ta'sirida o'zgarishlarga uchragan qadimiy Koreya madaniyatini saqlagan Janubiy Koreya, 1945-yilda Koreya bo'linganidan beri Shimoliy Koreya madaniyatidan ancha uzoqda bo'lgan o'z madaniy rivojlanish yo'lini saqlagan holda shimoldan ajralib chiqdi. Janubiy Koreyaning, ayniqsa Seulning sanoatlashtirilishi (mamlakat yoki mintaqada sanoatning keng miqyosda rivojlanishi), urbanizatsiyalashishi (aholining shaharlarga ko'chib o'tishi) va g'arblashuvi (g'arb madaniyatining o'zlashtirilishi) koreys xalqining hayotida tub o'zgarishlar paydo qildi. Iqtisodiyot va turmush tarzining o'zgarishi aholining yirik shaharlarda to'planishiga (qishloqlari aholisining kamayishiga) olib keldi. Ko'p avlodli uy xo'jaliklari kichik oilalarga (ota-ona va ularning farzandlaridan iborat) ajraladi. Bugungi kunda koreys madaniyatining ko'plab elementlari,

ayniqsa ommabop madaniyati butun dunyo bo‘ylab tarqaldi va dunyodagi eng ko‘zga ko‘ringan madaniy kuchlardan biri hisoblanadi.

XULOSA

Koreyslarning an’anaviy uylari Hanok (hangul : 한옥) deb ataladi. Yashash joylari doimiy ravishda an’anaviy geomantika yordamida tanlanadi. Qadimgi davrlardan beri geomansiya Koreya madaniyati va koreys shamanizmining muhim qismi bo‘lgan bo‘lsa ham, keyinchalik Koreya tarixining Uch qirollik davrida geomansiya Xitoy tomonidan qayta shakllantirilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Korean Culture, Volume 23, Issue 2
2. ↑ Food, Cuisine, and Cultural Competency for Culinary, Hospitality, and Nutrition Professionals by Sari Edelstein
3. ↑ A Concise History of Korea: From the Neolithic Period through the Nineteenth Century by Michael J. Seth
4. ↑ „See "Same roots, different style" by Kim Hyun“. Korea-is-one.org. 2012-yil 7-yanvarda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2012-yil 15-iyul.
5. ↑ Connor, Mary E.. *The Koreas: A Global Studies Handbook – Mary E. Connor*, 2002. ISBN 9781576072776. Qaraldi: 2012-yil 15-iyul.
6. ↑ „An Introduction to Korean Culture for Rehabilitation Service Providers“. Center for International Rehabilitation Research Information & Exchange. 2020-yil 2-iyulda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2022-yil 25-avgust.
7. ↑ „Religious Music : Shamanism“. gugak.go.kr. 2014-yil 15-oktyabrda asl nusxadan arxivlangan.
8. ↑ „Shamanism“. Korea Tourism Organization. 2014-yil 19-avgustda asl nusxadan arxivlangan. Qaraldi: 2014-yil 17-avgust.
9. ↑ Yong Jin, Dal (2011). "Hallyu 2.0: The New Korean Wave in the Creative Industry". *International Institute Journal* 2 (1).
10. ↑ Farrar, Lara. „‘Korean Wave’ of pop culture sweeps across Asia“. *CNN*.